

**UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR
CATEDRA DE FINANȚE**

**SISTEMUL FISCAL AL ROMÂNIEI
ÎN PERSPECTIVA INTEGRĂRII
ÎN STRUCTURILE EUROPENE**

Rezumat al tezei de doctorat

**Coordonator științific:
Prof. univ. dr. MARIN OPRITĂSCU**

**Doctorand,
MĂDĂLIN CINCĂ**

**CRAIOVA
- 2009-**

CUPRINS

INTRODUCERE.....	1
Capitolul 1	
POLITICA FISCALĂ: COMPONENTĂ ESENȚIALĂ A POLITICII FINANCIARE.....	3
1.1. Conținutul politicii fiscale și sfera de manifestare a acesteia.....	3
1.2. Reflectarea politicii fiscale în doctrinele economice.....	17
1.3. Arhitectura și funcțiile sistemului fiscal.....	46
1.4. Impactul politicii fiscale asupra economiei.....	55
1.5. Strategiile de politică fiscală și impactul lor asupra mersului economiei și societății.....	62
Capitolul 2	
GENEZA ȘI NECESITATEA UNUI SISTEM FISCAL ROMÂNESC MODERN	76
2.1. Geneza sistemului fiscal din România în context european.....	76
2.2. Evoluția sistemului fiscal în anii economiei de comandă.....	89
2.3. Necesitatea cristalizării unui sistem fiscal bazat pe noi principii în contextul consolidării economiei de piață.....	94
Capitolul 3	
ARMONIZAREA FISCALĂ ÎN CADRUL UNIUNII EUROPENE ÎNTRE SPERANȚE ȘI ÎMPLINIRI.....	98
3.1. Necesitatea și strategia armonizării sistemelor fiscale ale statelor europene.....	98
3.2. Soluții alternative de armonizare fiscală.....	108
3.3. Sistemele fiscale ale statelor membre ale Uniunii Europene – modificări și evoluții în vederea corelării cu aquis-ul comunitar.....	116
Capitolul 4	
NOI EVOLUȚII ALE SISTEMULUI FISCAL ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN STRUCTURILE FINANCIARE ALE UNIUNII EUROPENE.....	127
4.1. Politici promovate în România pe linia armonizării sistemului fiscal la cerințele Uniunii Europene.....	127
4.2. Armonizarea cadrului normativ privind taxa pe valoarea adăugată.....	140
4.3. Armonizarea legislației privind accizele.....	170
4.4. Modificări privind regimul taxelor vamale odată cu ridicarea frontierelor economice cu Uniunea Europeană.....	180
4.5. Mutații în configurația reglementărilor privind impozitele directe.....	182
4.6. Alte direcții de acțiune în vederea armonizării reglementărilor fiscale.....	208
Capitolul 5	
IMPLICAȚIILE NOILOR ABORDĂRI ALE POLITICII FISCALE ASUPRA EVOLUȚIEI ECONOMIEI ȘI SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI	214
5.1. Interdependențele dintre politica fiscală și tensiunile inflaționiste.....	214
5.2. Fiscalitatea și presiunea fiscală.....	222
5.3. Influența politicii fiscale asupra veniturilor din salarii.....	239
5.4. Arieratele: evoluții actuale.....	251
Capitolul 6	
EVOLUȚII FISCALE ȘI BUGETARE ALE ROMÂNIEI CA URMARE A REFORMEI FISCALE ÎN CONDIȚIILE ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ.....	258
6.1. Dinamica veniturilor bugetare ale României în perioada 2004-2008.....	258
6.2. Proiecții privind politica fiscală a României în contextul integrării în Uniune.....	279
CONCLUZII.....	286
BIBLIOGRAFIE.....	296

Cuvinte cheie: sistem fiscal, integrare europeană, armonizare, procese economice, reformă, impozite, perfecționare, politică financiară, buget, echilibru, perspective

Aderarea la Uniunea Europeană și integrarea în structurile acesteia, precum și efectele induse, au constituit o provocare pentru mine, astfel încât m-am oprit în cercetarea mea asupra acestui vast domeniu datorită actualității temei, ce rezidă în importanța pe care o are fiscalitatea pentru dezvoltarea economică a țării în condițiile în care sistemul fiscal românesc a suferit numeroase modificări în contextul aderării la spațiul comunitar. Din perspectiva Uniunii Europene ca un ansamblu de state care au o politică și obiective comune, prin intermediul fiscalității se exercită o puternică influență asupra multiplelor procese economice care au loc în cadrul acestei structuri, precum și în cadrul fiecărui stat membru. Pe această constatare unanim acceptată am încercat să ne construim demersul nostru. În prealabil însă am considerat că se impune o argumentare riguroasă a elementelor care îi asigură structura de rezistență.

Am putut evidenția în cadrul lucrării faptul că reforma sistemului fiscal în România a apărut ca urmare a schimbărilor care au avut loc pe plan mondial în anii '90 ai secolului trecut, precum și ca o necesitate a armonizării sistemelor fiscale europene, ceea ce a presupus numeroase modificări legislative și de structură. Nu am putut să nu relievez faptul că structural, sistemul fiscal din România pune mare accent pe impozitele indirecte, contrar evoluțiilor din spațiul unic unde stocul de capital fix și investițiile au permis ca taxarea să se facă nu în mod deosebit asupra consumului, ci a acumulărilor. Procesul de reformă a României în perioada de după 1990 a fost influențat într-o mare măsură de scenariul tehnic al negocierilor de aderare la Uniunea Europeană și de exigențele adoptării acquis-ului comunitar.

După aderarea la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, România a intrat într-un proces complex de integrare în care reforma sistemului fiscal este în plină desfășurare. Scopul principal este înlăturarea inconsecvențelor și nereușitelor reformelor anterioare, precum și concilierea obiectivelor, randamentului, eficienței și echității care caracterizează un sistem fiscal optim. Aceste aspecte conferă temei de cercetare alese un context actual, care urmează să fie valorificat ulterior sub aspect practic, dar și teoretic, prin noi investigații științifice, consecință a complexității problematicei fiscale, abordate în cadrul acestei analize.

În lucrare am urmărit cercetarea posibilităților de perfecționare a sistemului fiscal al României din perspectiva proceselor de integrare și realizarea unor estimări privind efectele contributive ale sistemului fiscal în formarea veniturilor statului, ca o rezultată a reformelor fiscale survenite. În cadrul investigației am plecat de la general la particular, precum și de la aspectele teoretice spre cele practice. Am pornit în analiză de la definirea principalelor concepte legate de sistemul fiscal, am urmărit geneza acestuia în context european și am identificat necesitatea dezvoltării unui sistem fiscal românesc modern, am avut în vedere mutațiile produse în statele membre ale Uniunii Europene pentru corelarea legislațiilor de natură fiscală, îndeosebi în ceea ce privește impozitele indirecte, după care am supus atenției modificările survenite în sistemul fiscal românesc pentru apropierea de cerințele

europene, implicațiile, rezultatele și consecințele acestora, încercând să fac totodată și o serie de proiecții privind evoluțiile viitoare în ce privește fiscalitatea în România.

Tema de cercetare se referă la un vast spectru de probleme privind fiscalitatea, veniturile bugetare, reformele economice și implicațiile politicii fiscale asupra dezvoltării economice în contextul integrării în Uniunea Europeană. O astfel de abordare complexă permite identificarea unor elemente fundamentale în cadrul cercetării date. În opinia mea, fiscalitatea poate fi considerată un element fundamental al cercetării în vederea determinării impactului acesteia asupra stabilității și dezvoltării economice. Importanța factorului fiscalitate pentru conjunctura economică a impus aplicarea analizei de sistem în cadrul cercetărilor din acest domeniu.

În primul capitol – *“Politica fiscală – componentă esențială a politicii financiare”* –, în cadrul a 73 de pagini, este reliefat conceptul de politică fiscală, definind principalele legături și relații care apar în procesul mobilizării de venituri către stat. Am considerat că pentru o bună înțelegere a modului cum funcționează corect un sistem fiscal trebuie plecat de la abordările teoretice care s-au format de-a lungul vremii, urmărindu-le pe cele ale principalelor școli și curente de gândire, majoritatea vizând fiscalitatea ca factor relevant de influențare a proceselor socio-economice. Am încercat o definiție a conceptului de sistem fiscal prin prisma principalelor opinii care au fost formulate despre acesta, evidențiind totodată componentele și atributele sale esențiale.

Pătrunderea în profunzimea naturii conceptului de sistem fiscal m-a obligat atât la o abordare cronologică și evolutivă a principalelor doctrine economice, cât și la o analiză structurală a acestora. Gânditori de referință ai economiei au căutat să explice necesitatea impozitelor, nivelul optim și să identifice posibilități de colectare. Atât autori străini, cât și români și-au exprimat opiniile în legătură cu impozitul. Lucrarea surprinde ideile unor specialiști renumiți precum Adam Smith, David Ricardo, J.M. Keynes, Iulian Văcărel, Carmen Corduneanu. Acest demers a presupus prezentarea în detaliu a sistemului resurselor financiare publice, clasificarea impozitelor, elementele constitutive ale acestora.

Raționalitatea oricărei politici financiare nu poate fi apreciată decât în funcție de atingerea scopului pentru care a fost construită și a finalităților sale. În general, dezvoltarea unui sistem bugetar, care are nevoie de asigurarea optimă a resurselor financiare publice de care autoritățile statului au nevoie pentru a-și putea aduce la bun sfârșit atribuțiile și funcțiile sale, ar trebui să aibă ca punct de plecare dimensionarea optimă a cheltuielilor necesare pentru a se putea atinge obiectivele strategice stabilite pentru acea etapă. În calitatea ei de componentă de bază a politicii generale a statului, politica financiară are rolul să contribuie, în primul rând, la creșterea potențialului economic al societății în ansamblul ei și, pornind de la aceasta, să asigure satisfacerea nevoilor sociale ale populației.

Firește, accentul a fost pus în finalul primului capitol pe analiza principalelor strategii de politică fiscală pornind de la cele trei funcții enumerate de Richard Musgrave care se suprapun cu cele trei roluri ale statului: funcția de alocare, funcția de distribuție și funcția de stabilizare. Această analiză m-a condus la concluzia că doctrinele și teoriile economice s-au aflat într-un permanent proces de maturizare în

concordanță cu evoluțiile economico-sociale, iar în actualul context al crizei mondiale este necesară o nouă abordare care să țină cont de condițiile actuale.

Începând cu pagina 76, în cel de-al doilea capitol – *“Geneza și necesitatea unui sistem fiscal românesc modern”*-, ținând cont că tema lucrării este aceea de a urmări modul în care se construiește actualul sistem fiscal al României în condițiile în care am aderat la Uniunea Europeană, am considerat necesar să relievez succint și modul cum a apărut și dezvoltat de-a lungul timpului sistemul fiscal românesc în context european, în condițiile în care această dezvoltare nu s-a realizat independent, ci în strânsă legătură cu mutațiile economice, politice și sociale care se desfășurau pe bătrânul continent.

Am realizat totodată o prezentare a transformărilor survenite în sistemul fiscal românesc în anii economiei de comandă, când practic rolul sistemului fiscal era de a asigura constituirea, repartizarea și utilizarea planificată a fondurilor bănești ale societății, de a contribui la elaborarea și îndeplinirea planului național unic, de a asigura buna funcționare a mecanismului economic și social și de a exercita controlul general asupra desfășurării procesului producției sociale.

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra reformei fiscale întreprinse în România după 1989, am considerat necesar să pornesc în analiză, începând cu pagina 89, de la modul de organizare a finanțelor publice și situația sistemului fiscal existent până în decembrie 1989 când sarcinile finanțelor publice erau îndeplinite în mare măsură prin intermediul bugetului de stat, acesta având un rol deosebit în procesul dezvoltării economice și sociale, diferit însă de rolul finanțelor statului într-o economie de piață, prin faptul că scopul era de redistribuire a resurselor între diferitele ramuri de activitate pe baza planului cincinal. În esență, bugetul statului, precum și fondurile extrabugetare ale ministerelor industriale de ramură constituiau instrumente de planificare a căror finalitate era transferul resurselor între întreprinderi.

În urma reliefării acestor aspecte, am putut evidenția astfel necesitatea restructurării profunde a sistemului fiscal românesc între paginile 94 și 97.

În cel de-al treilea capitol – *„Armonizarea fiscală în cadrul Uniunii Europene între speranțe și împliniri”* - am pornit în analiză de la conceptul de armonizare fiscală, urmărind apoi modul cum se realizează acest proces în cadrul Uniunii Europene. Pe parcursul a 30 de pagini, au fost avute în vedere trăsăturile sistemului fiscal european, principiile care stau la baza armonizării acestuia, principalele metode și tehnici de armonizare, precum și implicațiile și rezultatele acestor procese.

Principalul instrument utilizat de Uniunea Europeană în scopul influențării politicilor fiscale ale celor 27 țări membre este reprezentat de metoda coordonării fiscale, la baza acesteia fiind așezate două principii ale integrării europene:

➤ principiul respectării politicilor fiscale ale tuturor țărilor în măsura în care acestea răspund obiectivelor și cerințelor de funcționare ale pieței unice, precum și cât timp nu creează discrepanțe majore în cadrul Uniunii;

➤ principiul subsidiarității prin menținerea unei subordonări determinate de existența unor fluxuri informaționale verticale între instituțiile europene și guvernele naționale .

În ceea ce privește măsura în care ar trebui să se realizeze procesul de armonizare, analiza a pornit de la o constatare evidentă: între armonizare și

uniformizare există diferențe semnificative, iar efectele induse de fiecare tip de abordare sunt destul de mari.

Am apreciat că faptul că 27 de sisteme de impozitare diferite în Uniunea Europeană coexistă în paralel constituie o barieră în calea unei funcționări normale a pieței unice, prezentând o serie de dezavantaje cum ar fi apariția de costuri suplimentare semnificative în ce privește comerțul și afacerile transfrontaliere pe plan administrativ, încetinirea activității de restructurare a firmelor, diminuarea competitivității întreprinderilor din spațiul unic în fața concurenței din restul lumii.

Decizia autorităților comunitare în ce privește colectarea de resurse bugetare la nivelul Uniunii Europene este că indiferent de modul cum va fi construit sistemul resurselor proprii ale Uniunii, la baza acestuia vor trebui să fie așezate principiile suveranității fiscale a țărilor membre și neutralității fiscale, orice impunere de impozit la nivel comunitar prin directivă privind modificări de impozite la nivel național de care să beneficieze în mod direct întreaga Uniune Europeană fiind în acest moment doar o opțiune a cărei implementare va depinde doar de unanimitatea în ceea ce privește o astfel de decizie.

Cu toate dezavantajele sale, am putut demonstra că o concurență de natură fiscală în spațiul unic a generat și generează, în continuare, beneficii economice în întreaga Uniune prin definirea unui cadru dinamic care să permită dezvoltarea întreprinderilor, însă în același timp impune crearea unui nivel adecvat de coordonare fiscală între țările membre care deși nu are ca obiectiv armonizarea cotelor de impunere, prin avantajele sale poate contribui la distribuirea pe o scară mai largă a beneficiilor competiției fiscale la întreprinderi, salariații acestora și consumatorii finali.

Al patrulea capitol – *“Noi evoluții ale sistemului fiscal în condițiile integrării în structurile financiare ale Uniunii Europene”* - s-a axat între paginile 127 și 213 pe analiza modului cum au evoluat în ultimii ani principalele componente ale sistemului fiscal românesc atât din punct de vedere al cadrului normativ, evidențiind multiplele schimbări legislative care au avut un impact negativ asupra mersului societății, cât și din perspectiva rezultatelor macroeconomice ale acestor măsuri care reflectă finalitatea pașilor realizați până acum și faptul că sistem fiscal românesc a devenit unul coerent și viabil, adaptat noilor condiții.

Aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 și implicațiile acesteia, precum și pașii făcuți pe linia armonizării în scopul integrării în Uniune am încercat să le urmăresc în cadrul acestui capitol. Totodată, am încercat să evidențiez și faptul că aderarea la Uniunea Europeană nu a însemnat în mod automat și integrare, concluzionând în final faptul că, deși există o serie de modificări legislative și de măsuri luate în ultimii ani pentru apropierea de cerințele europene, vor mai fi necesari mulți pași de parcurs până la o integrare reală în “marea familie” a Uniunii Europene.

În cadrul analizei, accentul a fost pus pe mutațiile survenite în ceea ce privește impozitele indirecte. Aquis-ul privind impozitarea este prezentat și structurat pe două obiective fundamentale corespunzătoare celor două tipuri de impozite practicate: impozitele indirecte, care se pretează mai mult la armonizare, și impozitele directe, la care posibilitățile de armonizare sunt mai reduse, cel puțin pe termen scurt.

Intrucat armonizarea impozitelor indirecte vizează ansamblul măsurilor necesare pentru garantarea funcționării Pieței Interne a Uniunii, cu accent pe prevenirea distorsionării concurenței și pe înlăturarea obstacolelor din calea liberei circulații a bunurilor și serviciilor, m-am oprit în mod deosebit asupra evoluției taxei pe valoarea adăugată și a accizelor, prezentând regimul acestora odată cu aderarea și provocările induse de adoptarea lor, identificând cu aceasta ocazie o serie de noi circuite evazioniste aparute în România după 2007.

În domeniul impozitelor directe cadrul normativ european nu are nici o influență, având în vedere existența în prezent a doar cinci directive care se referă doar la aspecte neesențiale ale impunerii. În ce privește această categorie impozabilă, am insistat în mod deosebit asupra transformărilor din domeniul impunerii microîntreprinderilor, precum și a implicațiilor și consecințelor adoptării cotei unice în anul 2005. În ce privește sistemul de impozitare prin cotă unică, am investigat necesitatea adoptării acesteia, oportunitatea momentului, abordările teoretice, principalele avantaje și dezavantaje pe care acest sistem le are comparativ cu sistemul bazat pe progresivitate, concluzionând ca noul sistem a adus venituri fiscale suplimentare la buget, dar afectează principiul echității fiscale.

Obiectivul autorităților române în domeniul fiscal nu îl constituie doar implementarea și respectarea acquis-ului comunitar prin transpunerea legislației comunitare relevante în domeniu, ci și crearea unui mediu de afaceri favorabil dezvoltării companiilor care realizează investiții reale în România. Crearea unui asemenea mediu atractiv pentru mediul de afaceri depinde de foarte multe aspecte. Nu este suficientă transpunerea directivelor în acte normative, ci și aplicarea unui anumit tratament fiscal, încurajator, pentru o serie de aspecte delicate sau de interes pentru investitorii din spațiul european, cum ar fi: tratamentul fiscal al leasing-ului, amortizarea, recuperarea pierderilor, provizionarea creanțelor imposibil de recuperat, valoarea bunurilor de inventar etc.

În cadrul celui de-al cincilea capitol – *“Implicațiile noilor abordări ale politicii fiscale asupra evoluției economiei și societății românești”* atenția s-a concentrat asupra principalelor consecințe ale politicilor fiscale promovate, fiind vizate aspecte precum interdependența dintre politica fiscală și inflație, modul cum se formează în România și în Uniunea Europeană presiunea fiscală, precum și particularitățile acesteia în România atât din punct de vedere al impozitării firmelor, cât și al populației, evoluția arieratelor, precum și implicațiile politicii fiscale asupra veniturilor de natură salarială.

Între paginile 214 și 222 am demonstrat că o politică eficientă presupune acțiuni coordonate pe ambele planuri, monetar și fiscal. Dacă Banca Națională a României este lăsată să lupte singură contra inflației, rezultatul va fi o creștere puternică a ratelor dobânzilor, care vor afecta ponderea investițiilor în produsul intern brut și astfel perspectivele de creștere economică. De aceea, politicile adecvate de reacție ale Băncii Centrale, care pot include noi majorări ale ratelor dobânzilor, trebuie să fie sprijinite de o politică fiscală restrictivă, precum și de o politică salarială în sectorul public prudentă, ambele având obiectivul de a reduce inflația și de a promova creșterea economică.

În cadrul analizei presiunii fiscale începând cu pagina 222, am considerat că doar prin raportarea veniturilor prelevate de la contribuabili la veniturile primare

obținute de aceștia nu se obține o bună cuantificare a efectelor fiscalității și a presiunii fiscale reale. Un astfel de calcul oferă informații utile în cazul statelor cu economii dezvoltate și stabile. În țări precum România acest raport trebuie corelat cu puterea de cumpărare a veniturilor monetare nete, precum și cu structura cheltuielilor individuale. În opinia mea, nu se poate vorbi de o egalitate a presiunii fiscale între o țară din zona euro în care cea mai mare parte a venitului este acumulată sub forma economiilor și o țară în care cea mai mare parte din venit este cheltuită în cadrul gospodăriei pe lucruri de strictă necesitate. Chiar dacă nivelul procentual în România este aproximativ același cu cel din celelalte țări europene, în realitate presiunea fiscală reală care apasă asupra fiecărui contribuabil este mult mai mare, iar într-o astfel de situație este evident că tentația ocolirii cadrului legal în ceea ce privește declararea tuturor veniturilor determinate corect din punct de vedere fiscal este tot mai mare. Am reliefat totodată și importanța diminuării numărului de impozite și taxe pe care contribuabilul român le datorează la buget.

Am considerat ca interdependența dintre politica fiscală și politica monetară de combatere a inflației poate fi lărgită și prin includerea evoluțiilor la nivel salarial care influențează la rândul lor primele două. Pe lângă faptul că în România în prezent veniturile din salarii sunt încă foarte mici comparativ cele cu Uniunea Europeană, un fenomen deosebit de grav care poate fi asociat evaziunii fiscale îl constituie faptul că există o practică larg răspândită în ceea ce privește declararea veniturilor obținute la nivelul salariului minim pe economie, aceasta în scopul evitării plății contribuțiilor obligatorii, prezentând fluctuațiile acestora și efectele generate. Am urmărit totodată și evoluțiile în ceea ce privește principalii indicatori macroeconomici cu privire la veniturile salariale și numărul de salariați, precum și implicațiile acestora asupra veniturilor fiscale și economiei în ansamblu.

La finele acestui capitol, începând cu pagina 251, investigația a urmărit o problemă spinoasă a economiei românești din ultimii 18 ani și anume arieratele, evidențiind tendința de reducere manifestată în ultimii ani și continuată după aderarea la Uniunea Europeană, care constituie o dovadă că economia românească a început procesul de modernizare, iar întreprinderile se adaptează mult mai bine la cerințele pieței în noua conjunctură economică.

Au fost prezentate cauzele apariției acestora, precum și evoluția principalilor indicatori. Întârzierea restructurării sectorului energetic și slaba capacitate de colectare a administrației fiscale au reprezentat alte două cauze importante care au permis acumularea de arierate și finanțarea ineficienței structurale a întreprinderilor de stat. Întreprinderile de stat au acumulat arierate atât prin neplată, cât și prin acumularea de pierderi. S-a ajuns astfel, ca în anul 2000 stocul de arierate să reprezinte circa 40% din produsul intern brut. Arieratele au ajuns la finele anului 2005 la nivelul de 6,4% din PIB și la 3% în anul 2007, în reducere puternică față de anii precedenți.

În cadrul ultimului capitol – „Evoluții fiscale și bugetare ale României ca urmare a reformei fiscale în condițiile aderării la Uniunea Europeană” – au fost urmărite mecanismul prin care a avut loc procesul de coagulare a unui sistem fiscal integrat în perioada 1990-2008 și evoluția acestuia, precum și rezultatele pozitive ale politicii fiscale a României și trendul crescător în ceea ce privește colectarea veniturilor fiscale. Între paginile 258 și 285, analiza a avut în vedere evoluția

veniturilor bugetare atât ca mărime, cât și în structură, încercând să mă raportez și la nivelul celorlalte state din Uniunea Europeană și să fac o serie de comparații, cum ar fi de exemplu ponderea veniturilor bugetare în produsul intern brut.

A fost urmărită evoluția principalelor categorii de impozite și taxe și modul cum au evoluat acestea în ultimii ani, precum și cauzele care au stat la baza modificărilor. Am putut constata astfel că, dacă nu includem în analiză contribuțiile sociale, ponderea impozitelor indirecte în totalul veniturilor bugetului României reprezintă 42,3%, care este superioară comparativ cu media înregistrată în Uniunea Europeană. Consider că urmare a acestei situații echitatea fiscală asigurată de sistemul nostru fiscal este destul de redusă. Dintre impozitele indirecte, taxa pe valoarea adăugată a înregistrat printre cele mai mari valori, situând România pe locul al doilea între țările membre UE, cu o pondere de 29%. Un aspect pozitiv în ceea ce privește sistemul fiscal, din acest punct de vedere, îl constituie și faptul că rata de colectare în România a rămas stabilă în ultimii cinci ani, înregistrând doar oscilații modeste.

Evaluarea multicriterială mi-a permis să demonstrez că apropierea de structura impozite directe - indirecte existentă în Uniunea Europeană s-ar putea realiza doar în momentul în care gradul de dezvoltare economică ar atinge un nivel mult mai ridicat astfel încât să permită acumulările de capital fix, printr-o creștere a ponderii impozitelor directe în formarea veniturilor fiscale prin sporirea bazei impozabile, prin stimularea creșterii economice, prin utilizarea unor cote reduse de TVA pentru anumite categorii de bunuri și servicii, precum și prin reducerea evaziunii fiscale.

În ceea ce privește mărimea impozitelor, am putut constata faptul că există unele concordanțe între modul de construcție a sistemului fiscal românesc și cele existente în acest moment în Europa de Est, cu excepția impozitării forței de muncă, unde nivelul este mult mai ridicat, datorită contribuțiilor sociale foarte mari. Dacă în anul 2007 România se situa la mijlocul clasamentului în topul statelor din Uniunea Europeană cu cele mai împovărătoare costuri de asigurări sociale, începând cu anul 2008 a urcat pe locul trei, după Franța și Belgia, din cauza majorării bazei de calcul a contribuțiilor sociale. Consider că fiscalitatea românească asupra muncii este printre cele mai mari din Uniunea Europeană printr-un nivel ridicat al contribuțiilor sociale și prin lărgirea bazei de calcul a acestora, aplicată începând cu 1 ianuarie 2008 și continuată prin creșterea cotelor de la începutul anului 2009.

Politica fiscală românească, în urma integrării în Uniunea Europeană, va trebui să asigure un rol stimulativ al taxelor și impozitelor, în scopul consolidării creșterii și dezvoltării economice, al consolidării fiscale.

Am încercat să prezint și structura principalului instrument de orientare a politicilor economice și anume bugetul general consolidat, care este format dintr-un sistem unitar de bugete precum: bugetul de stat, bugetul centralizat al bugetelor locale, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetul asigurărilor pentru șomaj, bugetul fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, bugetul fondurilor externe nerambursabile, evidențiind o serie de evoluții actuale ale acestora.

În finalul acestui demers, am încercat să relievez câteva direcții de acțiune ale politicii fiscale românești în următorii ani. Fundamentarea unor politici macroeconomice, implicit fiscale și bugetare, trebuie să se realizeze în strânsă

legătură cu tendințele existente în economie și trebuie să asigure o aliniere rapidă la exigențele Uniunii Europene. Politica fiscală și bugetară a României în contextul integrării în spațiul unic este necesar să fie astfel concepută și aplicată încât să permită asigurarea și consolidarea surselor de finanțare care contribuie la aducerea la îndeplinire a angajamentelor față de celelalte state membre. Totodată, bugetul trebuie axat mai mult spre planul investițional care să asigure dezvoltare durabilă, să fie un factor stimulator pentru atragerea și absorbția de fonduri europene și investiții directe în economie, să permită menținerea unei abordări performante și orientate spre politici sectoriale prioritare pentru asigurarea continuității și consolidării echilibrelor macroeconomice, precum și continuarea procesului de dezinflație. În scopul asigurării stabilității macroeconomice, politica bugetară ar trebui să aibă în vedere un deficit bugetar care să se situeze sub limita de 3% din produsul intern brut, obiectiv ce ar trebui respectat în întreg intervalul 2009-2011, pentru a putea contribui la limitarea cererii agregate excesive și continuarea procesului de dezinflație, precum și la asigurarea unei creșteri durabile prin politici pe termen lung.

Apreciez că o schimbare profundă în domeniul fiscal a avut loc prin introducerea Codului fiscal al României. Acesta a fost publicat pentru prima dată în anul 2003, după care a fost modificat prin circa 35 de acte normative, din care cel puțin patru au fost majore. Codul fiscal a fost republicat în întregime în cursul anilor 2006 și 2007 și urmează să fie republicat și în cursul anului 2009 datorită schimbărilor din economie generate de criza financiară mondială. Consider că simplificarea legii fiscale nu ajută neapărat companiile mari, care au toate instrumentele necesare pentru urmărirea legislației. În schimb, firmele mici vor beneficia de aceasta republicare, pentru ca nu au la dispoziție sprijinul contabil, juridic și fiscal al marilor companii.

În opinia mea, pasul următor după republicarea Codului fiscal ar trebui să fie inventarierea, apoi restructurarea taxelor și impozitelor locale, precum și a elementelor de parafiscalitate - taxe la nivelul ministerelor și al altor instituții publice, ținând cont că în România există în prezent peste 400 de taxe și impozite - inclusiv cele parafiscale.

Obiectivul principal al politicii fiscal-bugetare este reprezentat de creșterea capacității de absorbție a economiei românești a resurselor disponibile atât din impozitele și taxele colectate de la buget cât și din fondurile nerambursabile pe care le vom primi de la Uniunea Europeană.

Politica bugetară va sprijini programul de reformă economică și macrostabilizare prin menținerea deficitului bugetar la un nivel prudent, îmbunătățirea colectării și creșterea veniturilor bugetare. Obiectivul principal al politicii fiscal-bugetare este susținerea procesului de convergență nominală și reală, creșterea investițiilor atât în infrastructura fizică, cât și în cea umană și instituțională și îmbunătățirea corelației între resurse și modul de utilizare cu obiectivele majore de politică economică. Pe termen lung obiectivul politicii fiscale este consolidarea finanțelor publice cu scopul creșterii rolului stabilizator prin reducerea deficitelor structurale și crearea condițiilor necesare pentru funcționarea simetrică a stabilizatorilor automați.

Reforma legislației fiscale în următoarea perioadă va acorda prioritate consolidării câștigurilor de competitivitate obținute prin introducerea cotei unice și

continuării procesului de aliniere la prevederile acquis-ului comunitar. Procesul de diminuare suplimentară a contribuțiilor la asigurările sociale va continua pe termen mediu în paralel cu majorarea către nivelul cotei unice a ratelor de taxare statutorii pentru celelalte surse de câștiguri. Obiectivul principal este reprezentat de creșterea gradului de transparență și predictibilitate a politicii fiscale și crearea unui mediu de afaceri nediscriminatoriu.

În opinia mea, reforma fiscală desfășurată în România nu trebuie să se oprească la realizările de până acum, urmând o reorganizare a sistemului fiscal național în vederea constituirii unei noi structuri calitative și cantitative a acestuia. Îmi exprim speranța că prin această lucrare îmi aduc o contribuție la o evaluare a capacității de adaptare la rigorile integrării europene. Am încercat să pun în evidență pe de o parte punctele slabe ale sistemului, iar pe de alta să identific punctele tari și să ofer soluții pentru armonizarea sistemului fiscal al României. Consider ca sistemul fiscal românesc a atins acel nivel de maturitate ca și celelalte sisteme fiscale din Uniunea Europeană, însă mai sunt necesare o serie de modificări pentru armonizarea cu legislația Uniunii Europene precum și pentru înlăturarea unor deficiențe ale acestuia pentru a putea spune ca procesul de integrare a fost finalizat.